

Socialförsäkringen

Välkommen till Försäkringskassan

Den svenska socialförsäkringen omfattar i regel alla som bor eller arbetar i Sverige. Genom Sveriges medlemskap i EU kan du som bor eller arbetar i Sverige ha rätt till ersättningar från socialförsäkringen i andra EU-länder om du eller någon i din familj bor eller arbetar i ett annat EU-land.

Socialförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet under livets olika skeden. I socialförsäkringen ingår därför försäkringar och bidrag till barnfamiljer, till sjuka, till personer med funktionsnedsättning och till de äldre.

Försäkringskassan administrerar socialförsäkringen och ser till att medborgarna får de ersättningar och bidrag de har rätt till. Vissa ersättningar får man rätt till genom att bo i Sverige. Andra ersättningar kräver att man arbetar i Sverige.

Vill du veta mer?

Den här broschyren ger bara översiktlig information. Om du vill läsa mer om något som nämns i broschyren kan du läsa vidare på www.forsakringskassan.se. Har du inte tillgång till internet kan du alltid kontakta vårt kundcenter på telefon 0771-524 524.

Det här gäller alltid:

För att kunna få ersättning från Försäkringskassan måste du uppfylla vissa krav. När du ansöker om ersättningen ska du därför lämna vissa uppgifter till Försäkringskassan som i sin tur bedömer uppgifterna och beslutar om du har rätt till ersättningen eller inte.

Innehåll

Sjukförsäkringen	6
Om du blir sjuk	6
Om du är sjuk länge eller har en funktionsnedsättning	9
Om du inte kan arbeta på grund av smitta	10
Om du vårdar en närstående	10
Om du behöver hjälp för att börja arbeta – rehabilitering	11
Arbets hjälpmedel	11
Om du blir sjuk utomlands	12
Inom Europa	12
Behöver jag en reseförsäkring också?	12
Vad gäller utanför EU/EES, och Schweiz och Storbritannien?	13
Om du skadar dig i arbetet	14
Tandvårdsförsäkringen	15
Om du behöver tandvård	15
När du väntar barn	16
Föräldrapenning under graviditeten	16
Graviditetspenning – om du inte kan eller får arbeta	16
För barnfamiljer	18
Föräldrapenning	18
Ledighet i samband med ett barns födelse	20
Adoption	20
Barnbidrag	20
Om du är hemma med sjukt barn	21
Bostadsbidrag	21
Om ditt barn har funktionsnedsättning	22
Omvårdnadsbidrag	22
Merkostnadsersättning för barn	22
Ersättning för vab för barn som är 16 år och äldre	23
Kontakt dagar	23
Assistansersättning och bilstöd	23
För föräldrar som inte lever ihop	24
Underhållsbidrag och underhållsstöd	24

Om du har funktionsnedsättning	26
Merkostnadsersättning	26
Assistansersättning	26
Bilstöd	27
Hjälp med bostadskostnader för unga	28
Om du deltar i ett program hos Arbetsförmedlingen	30
Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning	30
Etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning	30
För dig som är arbetsgivare	31
Ersättning för höga sjuklönekostnader	31
Om du är missnöjd med ett beslut	32
Skatt och deklaration	33
Anmäl förändringar	34
Att tänka på	36

Sjukförsäkringen

Om du blir sjuk

Om du blir sjuk och därför inte kan arbeta som vanligt kan du antingen få ersättning från din arbetsgivare eller från Försäkringskassan. När man får ersättning från sin arbetsgivare kallas det sjuklön och när man får ersättning från Försäkringskassan kallas det sjukpenning.

De första 14 dagarna

Du som är anställd i minst en månad eller har arbetat sammanhängande i 14 dagar har normalt rätt till sjuklön från din arbetsgivare de första 14 dagarna i din sjukperiod. Du ska anmäla att du är sjuk till din arbetsgivare den första dagen som du inte kan arbeta på grund av sjukdom.

Du som inte har någon arbetsgivare kan få sjukpenning från Försäkringskassan redan från början av sjukperioden. Det gäller dig som är arbetslös, uppdragstagare eller egen företagare. Det gäller också om du är ledig med föräldrapenning eller graviditetspenning. Du ska anmäla dig till Försäkringskassan första dagen som du är sjuk.

Om du är anställd gör din arbetsgivare ett karensavdrag i början av sjukperioden. Avdraget är 20 procent av den sjuklön som du beräknas få en genomsnittlig vecka.

Om du är arbetssökande eller föräldraledig och sjukanmäler dig direkt till Försäkringskassan, motsvarar karensavdraget en hel dag med sjukpenning.

Om du är behovsanställd, det vill säga, anställd utan rätt till sjuklön, så är det Försäkringskassan som gör karensavdraget från din sjukpenning. Karensavdraget blir då 20 procent av den sjukpenning du beräknas få en genomsnittlig kalendervecka.

Om du är egenföretagare har du en grundkarens på 7 dagar innan du kan få sjukpenning. Du kan välja att ändra till 1, 14, 30, 60 eller 90 karensdagar. Har du fler karensdagar betalar du en lägre avgift till din sjukförsäkring.

Vad händer efter 14 dagar?

Om du är anställd och sjuk längre tid än 14 dagar gör din arbetsgivare en anmälan till Försäkringskassan. Försäkringskassan bedömer om du har rätt till sjukpenning.

Du kan få sjukpenning på normalnivå i högst 364 dagar. Ersättningen är något lägre än 80 procent av din sjukpenninggrundande inkomst. Du kan få de dagarna under en period på 450 dagar (cirka 15 månader). De 450 dagarna kallas ramtid. Ramtiden ska förhindra att man får sjukpenning på normalnivå längre tid än 364 dagar genom att tillfälligt friskskriva sig och sedan begära sjukpenning igen.

Sjukpenning på fortsättningsnivå

Efter 364 dagar med sjukpenning på normalnivå kan du få sjukpenning på fortsättningsnivå. Ersättningen är något lägre än 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Fler dagar med sjukpenning på normalnivå

Efter 364 dagar med sjukpenning på normalnivå kan du ha rätt till fler dagar med sjukpenning på normalnivå om du har en allvarlig sjukdom.

Du måste ansöka om fler dagar med sjukpenning på normalnivå.

Vad händer om jag kan arbeta en del av dagen?

Du kan få en fjärdedels, halv, tre fjärdedels eller hel sjukpenning, beroende på hur mycket du kan arbeta. När Försäkringskassan prövar din rätt till sjukpenning bedömer vi också om du har möjlighet att delvis utföra ditt arbete trots din sjukdom.

Hur gör jag om jag kan arbeta men inte ta mig till jobbet?

I vissa fall kan du få ersättning till och från arbetet i stället för sjuklön eller sjukpenning. Det gäller om du kan arbeta, men inte ta dig till arbetet på vanligt sätt. Försäkringskassan betalar då ersättning för dina merkostnader för resor till och från arbetet.

Vad händer om min arbetsgivare inte vill betala sjuklön?

Om din arbetsgivare inte betalar ut sjuklön som du har rätt till kan du ansöka om att få sjuklön från Försäkringskassan i stället. Det kallas sjuklönegaranti. Sjuklönegarantin gäller om du är oense med din arbetsgivare om dina anställningsförhållanden eller om din arbetsförmåga. Till exempel om din arbetsgivare tycker att du kan arbeta fast du är sjuk.

Du måste ansöka senast tre månader efter den månad när du skulle fått sjuklön.

Vad händer om jag blir sjuk ofta?

Allmänt högriskskydd

Om du är sjuk fler än 10 gånger under en 12-månadersperiod slipper du karensavdraget. Det kallas för allmänt högriskskydd. Du behöver inte ansöka om allmänt högriskskydd.

Särskilt högriskskydd

Du kan ansöka om särskilt högriskskydd om det är troligt att du kommer att vara sjukskriven flera gånger under ett år. Då kan du slippa karensavdraget och få sjuklön redan från första dagen. Din arbetsgivare får ersättning för sjuklönekostnaderna från Försäkringskassan.

Du kan få särskilt högriskskydd om du:

- har en sjukdom och behöver vara borta från arbetet fler än 10 gånger om året.
- ska donera organ, eller utredas inför donation.

Du kan även få särskilt högriskskydd om du riskerar att få en eller fler längre sjukperioder (fler än 28 dagar i följd). Men då görs fortfarande ett karensavdrag.

Bedömning av arbetsförmågan – rehabiliteringskedjan

Under de första 90 dagarna som du är sjukskriven har du rätt till sjukpenning om du inte kan utföra ditt vanliga arbete hos din arbetsgivare. Efter 90 dagar har du bara rätt till sjukpenning om du inte kan utföra något arbete alls hos din arbetsgivare. Efter 180 dagar har du bara rätt till sjukpenning om du inte kan utföra något arbete alls på den vanliga arbetsmarknaden.

Men det finns undantag från regeln. Försäkringskassan kan i vissa fall fortsätta att bedöma din arbetsförmåga i förhållande till arbeten hos din arbetsgivare.

Det gäller i de här situationerna:

- om det är troligt att du kommer att kunna gå tillbaka till arbete hos din arbetsgivare med samma arbetstid innan det gått ett år sedan du blev sjukskriven
- om det finns särskilda skäl som talar för att du kommer att kunna återgå till arbete hos din arbetsgivare senast dag 550
- om du till exempel har en allvarlig sjukdom eller får rehabilitering efter en olycka
- om din vård eller rehabilitering har försenats på grund av coronapandemin
- om du är 63 år och över.

Det här sättet att bedöma rätten till sjukpenning kallas rehabiliteringskedjan. Rehabiliteringskedjan gäller fullt ut bara för den som har en anställning. Om du är egen företagare bedömer vi din arbetsförmåga i förhållande till dina vanliga arbetsuppgifter fram till och med dag 180. Efter det bedöms din arbetsförmåga i förhållande till hela arbetsmarknaden. Om du är arbetslös bedöms din arbetsförmåga i förhållande till arbeten på hela arbetsmarknaden redan från början av sjukperioden.

Om du är sjuk länge eller har en funktionsnedsättning

Aktivitetsersättning

Aktivitetsersättning är en ersättning för dig som har fyllt 19 men inte 30 år troligen inte kommer att kunna arbeta heltid på minst ett år på grund av en sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Du kan få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels aktivitetsersättning, beroende på hur mycket din arbetsförmåga är nedsatt. Du kan beviljas aktivitetsersättning för högst tre år i taget.

Du kan få aktivitetsersättning från och med juli det år du fyller 19 till och med månaden innan du fyller 30. Din arbetsförmåga ska vara nedsatt med minst en fjärdedel i alla arbeten på hela arbetsmarknaden. Där ingår även särskilt anpassade arbeten.

Du kan själv ansöka om aktivitetsersättning, eller så kan vi besluta att byta ut din sjukpenning mot aktivitetsersättning.

Kan jag få aktivitetsersättning när jag går i skolan?

Om du måste förlänga din skolgång på grund av en funktionsnedsättning kan du få aktivitetsersättning under den tid som skolgången varar. Det gäller studier på grund- och gymnasieskolenivå. Vi behöver ett intyg från skolan och ett medicinskt underlag som visar att din förlängda skolgång beror på funktionsnedsättningen

Sjukersättning

Sjukersättning är en ersättning för dig som troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid på grund av en sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. För att få sjukersättning ska din arbetsförmåga vara nedsatt med minst en fjärdedel i alla arbeten på hela arbetsmarknaden. Där ingår även särskilt anpassade arbeten.

- Från och med juli det år du fyller 19 år kan du få hel sjukersättning om det är troligt att du aldrig kommer att kunna arbeta.
- Du som har fyllt 30 år kan få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjukersättning, beroende på hur mycket din arbetsförmåga är nedsatt.

Du kan själv ansöka om sjukersättning, eller så kan vi besluta att byta ut din sjukpenning mot sjukersättning.

Hur mycket får jag i ersättning?

Aktivitetsersättning och sjukersättning kan vara inkomstrelaterad eller i form av garantiersättning. Garantiersättning får du om du har haft låga inkomster eller inga inkomster alls.

Hel inkomstrelaterad ersättning ger dig 64,7 procent av din antagandeinkomst, den inkomst som vi beräknar att du troligen skulle ha haft om du hade fortsatt arbeta. Hur mycket du kan få i garantiersättning beror på din ålder och hur länge du har bott i Sverige.

Bostadstillägg

Du som har aktivitetsersättning eller sjukersättning kan ha rätt till bostadstillägg. Hur mycket du kan få beror på hur mycket du betalar för din bostad och hur stora inkomster du har.

Om du inte kan arbeta på grund av smitta

Om du måste avstå från att arbeta på grund av att du har eller kan antas ha en smittsam sjukdom utan att du är sjuk kan du få smittbärrpenning. Smittbärrpenning ger dig lika mycket i ersättning som sjukpenning.

Du kan också få reseersättning för resor som du måste göra till läkarundersökning eller sjukhus med anledning av smittan.

Om du vårdar en närstående

Om du avstår från att arbeta för att vårda en närstående person som är svårt sjuk kan du få närståendepenning. Med svårt sjuk menas att det finns ett påtagligt hot mot den närståendes liv.

Du kan få närståendepenning även när du vårdar den sjuke på sjukhus. Det finns totalt 100 dagar med närståendepenning för varje sjuk person som vårdas. Du måste ansöka inom tre månader från den första dag som du vårdade den sjuke.

Du kan få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels närståendepenning beroende på hur stor del av dagen som du har avstått från arbete för att vårda en närstående.

Om du behöver hjälp för att börja arbeta – rehabilitering

Vad är rehabilitering?

Som sjukskriven behöver man ibland stöd för att kunna börja arbeta igen. Rehabilitering är ett samlingsbegrepp för åtgärder av olika slag som ska hjälpa sjuka och skadade att återvinna bästa möjliga funktionsförmåga.

Det är i första hand din arbetsgivare som ansvarar för att utreda vilka anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder du behöver för att kunna återgå i arbete. Arbetsgivaren ansvarar även för att ta fram en plan för återgång i arbete tillsammans med dig.

Försäkringskassan har ansvaret för att uppmärksamma ditt behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. Det innebär att verka för att de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering snarast genomförs hos de aktörer som ansvarar för åtgärderna. I detta syfte ska Försäkringskassan samverka med andra aktörer t.ex. arbetsgivare och hälso- och sjukvården.

Du själv ansvarar för att lämna de upplysningar som behövs och vara delaktig i utredningen och planeringen av din rehabilitering.

När du deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan du ha rätt till rehabiliteringsersättning. Rehabiliteringsersättning består av två delar:

- Rehabiliteringspenning som du får när du deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringspenningen är lika stor som din sjukpenning.
- Särskilt bidrag som ska täcka vissa kostnader som uppstår i samband med sådan rehabilitering.

Arbetshjälpmedel

Om du har en funktionsnedsättning eller sjukdom som gör att du behöver speciella hjälpmedel för att kunna arbeta så kan Försäkringskassan ge bidrag till dig eller till din arbetsgivare. Det bidraget kallas för bidrag till arbetshjälpmedel. Du kan också få bidrag till att göra en expertutredning för att ta reda på vilket hjälpmedel du behöver.

Om du blir sjuk utomlands

Inom Europa

När du åker på semester, ska studera eller av någon annan anledning tillfälligt vistas i ett annat EU/EES-land, Schweiz eller Storbritannien har du rätt till nödvändig vård. Detta under förutsättning att du är försäkrad i Sverige, vilket du som regel är om du bor eller arbetar här.

- **Vad menas med nödvändig vård?** Det är vård som inte kan anstå tills du kommer hem igen. Tanken är att du inte ska behöva avbryta din vistelse på grund av ditt vårdbehov. Det gäller inte bara ett oförutsett vårdbehov utan innefattar också behandling för kroniska sjukdomar samt mödravård.
- **Vad menas med tillfällig vistelse?** Det kan vara både kortvarig vistelse (semester) och långvarig vistelse (flera år i vissa fall).

När du går till läkare kommer hen att bedöma ditt vårdbehov i förhållande till vistelsens längd. Sedan avgör läkaren om du kan få behandling eller ej. Nödvändig vård ska bekostas av Sverige, vilket görs genom att du visar upp ditt EU-kort. Då betalar du bara en patientavgift medan själva vårdkostnaden regleras mellan Försäkringskassan och vår motsvarighet i landet där vården gavs. Kom ihåg att EU-kortet bara gäller hos vårdgivare som är anslutna till det allmänna vårdssystemet där du befinner dig.

Om du av någon anledning inte har med ditt EU-kort ska du betala vårdkostnaden själv. Men du kan ansöka om ersättning för dina utlägg efter resan.

Behöver jag en reseförsäkring också?

EU-kortet ersätter inte kostnader för privat vård. Det ger heller inte ersättning om du behöver specialtransport vid hemresan, till exempel ambulansflyg. Det kan därför vara klokt att se till att ha en separat reseförsäkring om inte din vanliga hemförsäkring täcker sådana kostnader.

Vad gäller utanför EU/EES, Schweiz och Storbritannien?

I några länder utanför EU/EES, Schweiz och Storbritannien kan du ha rätt till viss vård. Sverige har i dag olika sjukvårdsavtal för tillfälliga besökare i Australien, Algeriet, Quebec, Israel och de brittiska kanalöarna Jersey, Guernsey och Isle of Man. Läs mer på vår webbplats www.forsakringskassan.se.

Om du ska resa till ett land utanför EU/EES, Schweiz och Storbritannien eller ett land som Sverige inte har avtal med måste du normalt ha en privat försäkring för att täcka eventuella sjukvårdskostnader.

Om du skadar dig i arbetet

Skadas du på arbetsplatsen eller på väg till eller från arbetet kan du få ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Det gäller också vid de flesta sjukdomar som orsakats av arbetet.

Arbetsskadeförsäkringen omfattar alla som arbetar – anställda, uppdragstagare och egna företagare. Den omfattar även vissa studerande som utsätts för särskilda risker under sin utbildning och de som deltar i arbetsmarknadspolitiska program.

Vid arbetsskada kan du få ersättning i form av livränta. Det kan bli aktuellt om man i förväg kan anta att du kommer göra en inkomstförlust under minst ett år. I vissa fall kan du få arbetsskadesjukpenning.

Du kan också få ersättning för tandvård, särskilda hjälpmedel och sjukvård utomlands till följd av arbetsskada.

Om du skulle avlida till följd av en arbetsskada kan dina efterlevande få livränta och begravningshjälp.

Tandvårdsförsäkringen

Om du behöver tandvård

Från och med det år du fyller 20 år kan du få bidrag till tandvård om du är försäkrad i Sverige. Det är du vanligtvis om du bor eller arbetar här.

Det finns tre olika tandvårdsbidrag: allmänt tandvårdsbidrag, särskilt tandvårdsbidrag och högkostnadsskydd. Det allmänna tandvårdsbidraget får alla.

Hur mycket du får beror på hur gammal du är:

- Från och med det år du fyller 20 till och med det år du fyller 23 är bidraget 600 kronor per år.
- Från och med det år du fyller 24 till och med det år du fyller 64 är bidraget 300 kronor per år.
- Från och med det år du fyller 65 är bidraget 600 kronor per år.

Du behöver inte ansöka om det allmänna tandvårdsbidraget. Det finns automatiskt hos tandläkaren eller tandhygienisten. Du behöver bara säga till att du vill använda ditt tandvårdsbidrag.

Det särskilda tandvårdsbidraget är för dig som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som gör att din tandhälsa kan försämrans. Du får 600 kronor varje halvår. Bidraget kan användas till förebyggande tandvård.

Högkostnadsskydd är för dig som har väldigt höga kostnader för tandvård. Det innebär att du inte behöver betala hela kostnaden själv. Högkostnadsskyddet börjar gälla när du har haft kostnader på 3 000 kronor eller mer under 12 månader i sträck. Om du har kostnader från 3 000 kronor till 15 000 kronor betalar Försäkringskassan 50 procent av kostnaderna. Om du har kostnader från 15 000 kronor och uppåt betalar Försäkringskassan 85 procent av kostnaderna.

Alla åtgärder som en tandläkare eller tandhygienist gör har ett så kallat referenspris. Priserna fastställs av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. Dina kostnader beräknas alltid utifrån de priserna, oavsett hur mycket tandläkaren eller tandhygienisten tar betalt. Det betyder att du kan behöva betala mellanskillnaden mellan tandläkarens pris och det fastställda referenspriset.

När du väntar barn

Föräldrapenning under graviditeten

Föräldrapenning är den ersättning föräldrar får för att kunna vara lediga från arbetet för att ta hand om sina barn. Men du kan ta ut föräldrapenning redan från och med den 60:e dagen innan beräknad förlossning. Du kan ta ut föräldrapenning för en hel, tre fjärdedels, en halv, en fjärdedels eller en åttondels dag. Det innebär att du kan välja att förkorta din arbetstid eller att vara helt ledig.

Föräldrautbildning

Båda föräldrarna kan före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildning. Under utbildningen kan båda föräldrarna ta ut föräldrapenning samtidigt.

Graviditetspenning – om du inte kan eller får arbeta

Det finns arbeten som det är svårt eller omöjligt att utföra när du är gravid. Det kan bero på att arbetet är fysiskt ansträngande eller på att det finns risker i arbetsmiljön. I första hand ska din arbetsgivare då omplacera dig till andra arbetsuppgifter. Går inte det kan du ansöka om graviditetspenning.

Du har rätt till graviditetspenning om du har ett fysiskt ansträngande arbete, och din arbetsförmåga på grund av graviditeten är nedsatt med minst en fjärdedel. Om du kan arbeta en del av dagen kan du ansöka om tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels graviditetspenning.

Du har också rätt till graviditetspenning om du har ett arbete som du inte får utföra på grund av risker i arbetsmiljön. Riskfaktorer för gravida kvinnor kan till exempel vara arbetsuppgifter eller miljöer där du kommer i kontakt med ämnen som kan skada ditt barn. Din arbetsgivare har ansvaret för att bedöma om du får fortsätta arbeta eller inte.

Om du får graviditetspenning på grund av ett fysiskt ansträngande arbete så kan du få ersättning i högst 50 dagar, tidigast från och med den 60:e dagen

före beräknad förlossning. Om du har blivit förbjuden att fortsätta ditt arbete på grund av risker i arbetsmiljön får du graviditetspenning för varje dag som förbudet gäller.

Du kan bara få graviditetspenning till och med den elfte dagen före den beräknade förlossningen. De sista 10 dagarna kan du i stället ta ut föräldrapenning eller semester.

För barnfamiljer

Föräldrapenning

.....

**För barn som är födda före 2016 gäller delvis andra regler.
Läs mer på Försäkringskassans webbplats.**

.....

Föräldrapenning är den ersättning föräldrar får för att kunna vara lediga från arbetet för att ta hand om sina barn. Med föräldrapenning kan du som är förälder vara ledig och få ersättning i längre sammanhängande perioder, enstaka dagar eller delar av dagar. Det går att ta ut föräldrapenning tills barnet fyller tolv år eller tills det har slutat i femte klass i skolan.

Vid gemensam vårdnad har ni som är föräldrar rätt till 240 dagar var med föräldrapenning. Av dessa är 90 dagar reserverade för var och en av er. De övriga dagarna går att avstå till den andra föräldern. Har du ensam vårdnad om barnet har du rätt till alla 480 dagarna.

Olika sätt att ta ut föräldrapenningen

Om du vill arbeta kortare dagar kan du ta ut föräldrapenning för en del av dagen. Du kan ta ut tre fjärdedels föräldrapenning om du arbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid, halv föräldrapenning om du arbetar högst hälften av normal arbetstid och så vidare ned till en åttondels föräldrapenning om du arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Under barnets första år kan båda föräldrarna ta ut föräldrapenning för samma dagar. De dagarna kallas dubbeldagar. Föräldrarna kan som mest ta ut 30 dubbeldagar.

Efter barnets första år kan föräldrarna inte vara lediga samtidigt och få hel föräldrapenning för samma barn. Men ni kan vara lediga samma dag med föräldrapenning för halva dagen vardera eller för två olika barn samma dag.

Ledighet i samband med ett barns födelse

Du som är andra förälder till barnet har rätt att vara ledig i tio dagar med ersättning för vab i samband med ditt barns födelse. Du får ta ut dagarna ända till och med den sextionde dagen efter det att barnet kommit hem från förlossningen.

Adoption

Vid adoption av ett barn från utlandet kan man få adoptionsbidrag från Försäkringskassan. Bidraget betalas ut både till par och ensamstående föräldrar.

För att man ska få adoptionsbidrag måste några villkor vara uppfyllda:

- Barnet får inte ha fyllt 10 år.
- Adoptionen måste vara godkänd, antingen av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), av en svensk domstol eller genom ett adoptionsbeslut i ett annat land som är anslutet till Haagkonventionen.
- Adoptionen ska vara förmedlad av en organisation som är auktoriserad av MFoF.

I samband med adoption av ett barn som är yngre än 10 år har föräldrarna rätt att vara lediga i fem dagar var och få ersättning för vab. Ni kan också välja att fördela dagarna mellan er på annat sätt. Ensamstående adoptivföräldrar får vara lediga i 10 dagar. Dagarna kan tas ut i 60 dagar efter dagen då ni fick barnet i er vård.

Barnbidrag

Barn som bor i Sverige får barnbidrag från och med månaden efter barnets födelse. Barnbidraget betalas ut till och med det kvartal när barnet fyller 16 år. Barn som har fyllt 16 år och går kvar i grundskolan eller i särskola kan få förlängt barnbidrag.

Flerbarnstillägg betalas ut automatiskt om du får barnbidrag för minst två barn. Du kan få flerbarnstillägg för barn som har fyllt 16 år och har studiebidrag eller förlängt barnbidrag.

Barnbidrag och flerbarnstillägg är skattefritt.

Om du är hemma med sjukt barn

Om du avstår från att arbeta för att ta hand om ett sjukt barn kan du få ersättning för vab. Du kan också få ersättning för vab om den som brukar ha hand om barnet är sjuk och när du besöker läkare eller barnvårdscentral med ditt barn. Du kan däremot inte få ersättning för vab om du är hemma med barnet därför att förskolan eller skolan är stängd.

Du kan få ersättning för vab för en hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels dag.

Föräldrar kan få ersättning för vab under högst 120 dagar per barn och år. Men efter 60 dagar går det inte att få ersättning för vab när den som brukar ta hand om barnet är sjuk.

Barn mellan 12 och 16 år

I vissa fall kan du få ersättning för vab även för ett barn som fyllt tolv år. Det gäller om barnet har ett större behov av vård och tillsyn än vad som i allmänhet är fallet för barn i motsvarande ålder. Du måste ha ett läkarutlåtande om barnets tillstånd. För barn med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning kan Försäkringskassan i förväg besluta att barnet ska omfattas av den tillfälliga föräldrapenningen även sedan det fyllt tolv år.

Allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år

Om du är förälder till ett allvarligt sjukt barn som inte fyllt 18 år kan du få ersättning för vab under ett obegränsat antal dagar. Båda föräldrarna har rätt till ersättning för samma barn och tid. Du behöver ett särskilt läkarutlåtande som styrker barnets allvarliga sjukdomstillstånd.

Bostadsbidrag

Barnfamiljer med låga inkomster kan få bostadsbidrag. Hur mycket du kan få beror på dina inkomster, dina boendekostnader, bostadens storlek och hur många barn du har.

Även personer under 29 år som inte har barn kan få bostadsbidrag. Om du kan få bostadsbidrag och hur mycket du kan få beror på dina inkomster, din boendekostnad och bostadens storlek.

Bostadsbidraget är ett preliminärt bidrag. Du söker bidrag utifrån vilka inkomster du tror att du kommer att ha under året. Det innebär att du kan bli skyldig att betala tillbaka pengar om du får högre inkomster än beräknat.

Om ditt barn har funktionsnedsättning

Omvårdnadsbidrag

Du kan få omvårdnadsbidrag om ditt barn har en funktionsnedsättning och därför behöver extra omvårdnad och tillsyn i minst sex månader. Det kan betalas ut från att barnet är nyfött till och med juni det år barnet fyller 19 år. Om du har flera barn med funktionsnedsättning, bedömer Försäkringskassan barnens sammanlagda behov av omvårdnad och tillsyn.

Två föräldrar (eller personer som likställs med föräldrar) kan få omvårdnadsbidrag för samma barn, och då fördelas ersättningen mellan dem. Om det finns ett beslut om omvårdnadsbidrag för barnet, har föräldrar rätt till förkortad arbetstid även efter att barnet fyllt 8 år.

Merkostnadsersättning för barn

Du kan få merkostnadsersättning om

- du är förälder till ett barn som har en funktionsnedsättning i minst sex månader
- du har merkostnader som beror på ditt barns funktionsnedsättning
- kostnaderna kommer upp till ett visst belopp per år.

Merkostnader som beror på ditt barns funktionsnedsättning är kostnader utöver det som är vanligt för barn som är i ungefär samma ålder och som inte har någon funktionsnedsättning.

Du kan få merkostnadsersättning från att ditt barn är nyfött och så länge som du är underhållsskyldig för barnet. Det är du tills barnet fyller 18 år eller så länge det går i grundskola, gymnasium eller motsvarande, men som längst tills barnet fyller 21 år. Om du har flera barn med funktionsnedsättning, bedömer Försäkringskassan de sammanlagda merkostnaderna för barnen.

Två föräldrar (eller personer som likställs med förälder) kan få merkostnadsersättning för samma barn, och då fördelas ersättningen mellan dem.

Ersättning för vab för barn som är 16 år och äldre

Du kan få ersättning för vab även för barn som har fyllt 16 men inte 21 år om barnet omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Om barnet vid 21 års ålder går i särskolans gymnasium, eller är svårt rörelsehindrad och går i en särskild gymnasieskola kan du få ersättning för vab ända till slutet av vårterminen det år då barnet fyller 23 år.

Du får bara ersättning för vab för barn som har fyllt 16 år när du behöver avstå från att arbeta på grund av sjukdom eller smitta hos barnet.

Kontaktdagar

Om du har barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan du också få ersättning för vab för kontaktdagar. Du kan till exempel använda kontaktdagarna när du deltar i en föräldrautbildning eller om du besöker ditt barns förskola eller skola.

Det finns tio kontaktdagar per barn och år att använda. Dagarna kan tas ut från barnets födelse fram tills barnet fyller 16 år.

Assistansersättning

Om du har barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan du också få assistansersättning för barnet. Du kan läsa mer under avsnittet om assistansersättning på sidan 26.

Bilstöd

Du kan få bilstöd om du har ett barn med funktionsnedsättning som gör det svårt för barnet att förflytta sig eller åka kollektivt tillsammans med dig. Du kan läsa mer under avsnittet om bilstöd på sidan 27.

För föräldrar som inte lever ihop

Underhållsbidrag och underhållsstöd

Föräldrar är skyldiga att försörja sina barn tills de fyller 18 år, eller 21 år om barnet fortfarande går i skolan. Om ett barn bara bor hos en av föräldrarna ska den andra föräldern betala underhållsbidrag. Om den förälder som ska betala inte gör det eller betalar för lite kan den förälder som barnet bor hos få underhållsstöd av Försäkringskassan.

Om barnet fortfarande går i grundskola, gymnasium eller motsvarande när han eller hon fyllt 18 år har barnet rätt till förlängt underhållsstöd. Barnet måste bo hemma med en förälder. Stödet betalas ut direkt till barnet.

Fullt underhållsstöd – när en av er inte betalar något underhåll

När den av er som ska betala underhållsbidrag betalar för lite, inte betalar något alls eller inte betalar i tid kan barnet ha rätt till fullt underhållsstöd. Om barnet får fullt underhållsstöd måste den som inte bor med barnet betala tillbaka pengarna till Försäkringskassan.

Utfyllnadsbidrag – när den av er som ska betala inte kan betala hela beloppet

När den förälder som inte bor med barnet bara kan betala lite kan barnet ha rätt till ett utfyllnadsbidrag. Det innebär att föräldern betalar ett belopp som vi har räknat fram direkt till den förälder som barnet bor tillsammans med. Resten av pengarna som barnet har rätt till betalas ut av Försäkringskassan. När barnet får utfyllnadsbidrag behöver den av er som betalar underhållsbidrag inte betala tillbaka något till Försäkringskassan.

Förlängt underhållsstöd för studerande

Om barnet fyllt 18 år betalas underhållsstödet ut direkt till barnet. Då är det också barnet som lämnar in ansökan. För att ha rätt till förlängt underhållsstöd måste barnet vara ogift och gå heltid i skolan på grundskolenivå, gymnasienivå eller motsvarande.

Om du har funktionsnedsättning

Merkostnadsersättning

Du kan få merkostnadsersättning om du har merkostnader som beror på att du har en funktionsnedsättning under minst ett år. Merkostnaderna måste vara kostnader utöver det som är vanligt för personer i din ålder utan funktionsnedsättning. Dina kostnader måste komma upp till ett visst belopp för att du ska kunna få merkostnadsersättning på en av fem nivåer.

Du kan få merkostnadsersättning från och med att du har fyllt 18 år och inte har någon underhållsskyldig förälder. För att ha rätt till merkostnadsersättning måste du som är född 1958 eller senare ha fått din funktionsnedsättning innan du fyllde 66 år, men om du fortfarande har kostnaderna får du behålla ersättningen även efter du fyllt 66 år. För dig som är född 1957 eller tidigare måste du ha fått din funktionsnedsättning innan du fyllde 65 år men du får behålla ersättningen även efter du fyllt 65 år om du fortfarande har kostnaderna.

Assistansersättning

Du kan få assistansersättning om du har en stor och varaktig funktionsnedsättning och behöver personlig assistans.

För att få assistansersättning Från Försäkringskassan krävs att du har behov av hjälp i mer än 20 timmar i veckan med ett antal behov. De behoven är:

- andning
- personlig hygien
- att äta och dricka
- av och påklädning
- kommunikation med andra
- stöd för att förebygga skada vid en psykisk funktionsnedsättning
- stöd som behöver ges löpande på grund av ett medicinskt tillstånd

För att få assistansersättning från Försäkringskassan måste du behöva hjälp med dessa behov i mer än 20 timmar. Klarar du dig med mindre tid ska du vända dig till din kommun för att få hjälp.

Du måste söka och beviljas assistansersättning innan du fyller 66 år. Har du beviljats ersättningen dessförinnan fortsätter du att få den även efter att du fyllt 66 år.

Bilstöd

Du kan få bilstöd om du har stora svårigheter med att förflytta dig eller att använda allmänna kommunikationer på grund av en bestående funktionsnedsättning. Även du som har barn med funktionsnedsättning kan få bilstöd om du behöver bil för att kunna förflytta dig tillsammans med barnet. Du kan också få bilstöd för köp av motorcykel eller moped.

Bilstödet består av flera delar. Du kan till exempel få bidrag för att

- köpa bil – grundbidrag, anskaffningsbidrag och tilläggsbidrag
- ändra en bil – anpassningsbidrag

Hjälp med bostads- kostnader för unga

Om du är 18–29 år kan du få bostadsbidrag. Hur mycket du kan få beror på dina inkomster, dina boendekostnader och bostadens storlek.

Bostadsbidraget är ett preliminärt bidrag. Du söker bidrag utifrån vilka inkomster du tror att du kommer att ha under året. Det innebär att du kan bli skyldig att betala tillbaka pengar om du får högre inkomster än beräknat.

Om du deltar i ett program hos Arbetsförmedlingen

Du kan få ersättning om du deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program hos Arbetsförmedlingen. Exempel på program är jobb- och utvecklingsgarantin, arbetsmarknadsutbildning, arbetslivsinriktad rehabilitering och etableringsprogrammet för vissa nyanlända, men även att starta ett eget företag när du är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös.

Du får ersättning för varje dag som du deltar i ditt program, men normalt kan du även få ersättning för dagar som du inte kan delta i ditt program på grund av att du är sjuk eller vabbar.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Om du har fyllt 25 år eller har rätt till a-kassa får du en ersättning som kallas aktivitetsstöd och som beräknas på ersättningen från a-kassan. De dagar du får aktivitetsstöd räknas också av från dina dagar med ersättning från a-kassan. Men du kan få aktivitetsstöd även efter att ersättningsdagarna har tagit slut, eller om du inte uppfyller villkoren för ersättning från a-kassa av någon annan anledning.

Om du är under 25 år och inte har rätt till a-kassa får du utvecklingsersättning i stället för aktivitetsstöd. Utvecklingsersättningen är lägre.

Etableringsersättning, etablerings-tillägg och bostadsersättning

Om du deltar i etableringsprogrammet, till exempel om du nyligen har fått uppehållstillstånd som flykting, kan du få etableringsersättning för att delta i ditt program och extra pengar om du har barn som bor hos dig eller om du bor ensam i egen bostad. Dessa extra pengar kallas etableringstillägg och bostadsersättning.

För dig som är arbetsgivare

Ersättning för höga sjuklönekostnader

Arbetsgivare kan få ersättning från Försäkringskassan för sjuklönekostnader som överstiger en viss nivå under ett år. Försäkringskassan beräknar ersättningen utifrån uppgifterna i den arbetsgivardeklaration som arbetsgivarna lämnar till Skatteverket varje månad.

Om du är missnöjd med ett beslut

Om du är missnöjd med ett beslut kan du begära att Försäkringskassan ska ompröva beslutet eller överklaga beslutet till förvaltningsrätten. Tycker du att även förvaltningsrättens beslut är felaktigt kan du överklaga till kammarrätten. Är du fortfarande inte nöjd kan du överklaga till den högsta instansen, som är Högsta förvaltningsdomstolen. Men Högsta förvaltningsdomstolen prövar bara frågor som är av principiell betydelse.

Skatt och deklaration

De flesta ersättningar från Försäkringskassan är skattepliktiga och många är även pensionsgrundande. Alla skattepliktiga inkomster ska deklarerars. Om vi betalar ut en skattepliktig ersättning till dig ska vi redovisa det till Skatteverket i en så kallad arbetsgivardeklaration varje månad. Vi redovisar hur mycket pengar du har fått för månaden och hur mycket skatt vi har dragit.

Anmäl förändringar

Om något ändras som kan påverka din rätt till ersättning är du skyldig att anmäla det till Försäkringskassan. Det gäller till exempel om

- du får ändrade inkomster
- du får ändrade bostadskostnader
- du gifter dig eller skiljer dig
- du tänker åka utomlands under en längre tid eller bosätta dig i annat land.

Om du inte anmäler förändringar kan du bli skyldig att betala tillbaka pengar.

Mer information

Den här broschyren ger endast övergripande information och ska inte betraktas som lagtext i ämnet.

På www.forsakringskassan.se finns mer information om socialförsäkringen.

Vill du ha broschyren på talkassett eller punktskrift kan du beställa den från Inläsningstjänst AB, telefon 08-556 115 64.

Myndighetsguiden

Här har vi samlat adresser till några andra myndigheters webbplatser.

Arbetsförmedlingen www.arbetsformedlingen.se och kommunernas näringslivssekreterare är informationskällor för dig som har frågor om arbete och arbetsmarknaden. Information om pension och andra stöd till äldre och efterlevande hittar du på www.pensionsmyndigheten.se. Har du frågor om skatt kan du gå in på www.skatteverket.se. På Socialstyrelsens sida www.socialstyrelsen.se finns bland annat information om vårdnad, boende och umgänge. På www.verksamt.se kan du få svar på frågor om du har eller ska starta eget företag.

Att tänka på

Anmäl förändringar till Försäkringskassan

Du är alltid skyldig att anmäla ändrade förhållanden som har betydelse för rätten till ersättning.

Om du får för hög ersättning

Får du en ersättning som du inte har rätt till, blir du normalt skyldig att betala tillbaka pengarna. Det gäller även om det inte är ditt fel att du fått ersättningen.

Om vi misstänker brott

Att medvetet lämna felaktiga uppgifter eller låta bli att anmäla förändringar som kan påverka rätten till ersättning kan vara brottsligt. Försäkringskassan polisanmäler alla misstänkta bidragsbrott.

Socialförsäkringen

Den här broschyren ger en kortfattad introduktion till den svenska socialförsäkringen.

E-tjänster

Logga in på Mina sidor på www.forsakringskassan.se, där kan du följa dina ärenden digitalt.

Any questions?

Please contact our Customer Service Center 0771-524 524.
